

Boukema e.a.

Moeilijkheden tussen Deventer en Diepenveen over het te voeren beleid zijn – zacht uitgedrukt – niet onwaarschijnlijk. De woningbouw kan stagneren. Nu al is duidelijk dat het wegingsproces niet bij elk lid van mijn fractie tot hetzelfde resultaat zal leiden. Van het antwoord van de Minister zal afhangen hoe meerderheid en minderheid zich tot elkaar zullen verhouden. Het is dan ook niet zonder spanning dat ik daarop wacht.

De heer **Meuleman** (S.G.P.): Mijnheer de Voorzitter! Het is vandaag de eerste keer, afgezien van een korte verklaring enkele weken terug, dat ik het woord mag voeren als opvolger van wijlen de heer Van Dis namens de Staatkundig Gereformeerde Partij. Een bijzondere omstandigheid is tevens dat ik, als nieuw lid van deze Kamer, komende uit de provincie Overijssel, thans een specifiek Overijssels probleem te behandelen heb, namelijk het ontwerp van Wet tot opheffing van de gemeente Diepenveen en verdeling van het gebied dezer gemeente over de gemeenten Deventer en Bathmen.

Wij hebben met betrekking tot dit wetsvoorstel een zeer uitgebreide informatie mogen ontvangen. Bij het doornemen van de stukken bleek mij al spoedig met welk een moeilijke materie wij te maken hadden. Ik vind het nemen van een beslissing vandaag echt niet gemakkelijk. Het gaat in grote lijnen om twee belangrijke zaken: de ontwikkeling van de stad Deventer (in het bijzonder de woningbouw) en het opheffen en verdelen van een bloeiende gemeente Diepenveen wier bevolking gaarne haar zelfstandigheid behoudt. Het is maar de vraag wat het zwaarst weegt: de woningbouw van Deventer die nog voortgang kan vinden, waartoe Diepenveen ook bereid is, of het opheffen van Diepenveen, hetgeen onherroepelijk is en een offer van alleen deze gemeente vergt.

Wij dragen, als leden van deze Kamer, geen verantwoordelijkheid voor de beslissing, waardoor destijds de uitvoering van het zogenaamde dubbelstadsplan (uitbreiding van Deventer naar het westen) geen doorgang kon vinden. Evenmin dragen wij verantwoordelijkheid voor (het niet aannemen van) het amendement-Fiévez strekkende om aan de gemeente Deventer toe te voegen een gebied van ± 1500 ha, te weten Colmschate. Jammer genoeg heeft de Tweede Kamer het amendement niet willen aanvaarden. Het was mogelijk een oplossing geweest die zowel voor Deventer als voor Diepenveen aanvaardbaar was. Ook de fractie van mijn partij in de Tweede Kamer heeft dit amendement gesteund, menend dat het een billijke oplossing zou zijn. Helaas, het mocht also niet zijn.

Is de keus voor ons, leden van deze Kamer, moeilijk, zoals ik ook heb begrepen uit de woorden van voorgaande sprekers, de Minister heeft blijkens de stukken ook lang gearzeld voordat hij het door zijn voorganger ingediende wetsvoorstel overnam. Na lang wikken en wegen heeft de Minister besloten, dat het toch maar moest gebeuren. Zorgvuldige afweging van belangen, planologische overwegingen en overwegingen op het terrein van de volkshuisvesting, heeft hem doen besluiten tot het overnemen van dit wetsvoorstel. Deze zorgvuldige afwegingen van de Minister strekken hem tot eer, al wil dat niet zeggen, dat wij in dezen zijn standpunt kunnen delen.

Wat de planologie betreft, zijn er toch wel grote bezwaren tegen de bebouwing van de kernen Rande en Steenbrugge. Diverse instellingen en organisaties achten bebouwing zelfs onaanvaardbaar. Gedeputeerde staten van Overijssel schijnen ernstige bezwaren te hebben tegen de bebouwing van Rande, terwijl Staatsbosbeheer in zijn advies aan de provinciale planologische commissie van Overijssel de bebouwing van Steenbrugge afwijst. Ook heb ik gezien dat de Stichting contact en natuurbescherming van Overijssel bezwaren heeft. Wij vragen ons af, of een uitbreiding van de woningbouw wel in deze natuurgebieden moet plaatsvinden.

Mijnheer de Voorzitter! De Minister schrijft dat bij verlegging van de grenzen van Deventer in noordelijke en oostelijke richting onontkoombaar is de grens over de drie dorpen van Diepenveen heen te schuiven, waardoor bestuurlijk gezien de gemeente Die-

Meuleman

penveen in het hart wordt getroffen en het resterende deel van de gemeente geen mogelijkheid biedt voor het voortbestaan als gemeente. Dat is een trieste zaak.

Is wel de noodzaak aanwezig, deze plannen te realiseren? Zullen de ontwikkeling en uitbreiding van de steden, dus ook van Deventer, zich wel zo snel voltrekken als wordt voorgesteld? Ik ga op diverse prognoses die ons zijn gegeven over de toekomstige groei van Deventer niet in, maar ik wil wel vaststellen, dat de bevolking minder snel groeit dan werd verwacht.

Drs. Van Berkel, hoofd van de afdeling bevolkingsstatistiek van het CBS, schrijft in het maandblad van het CBS, dat het aantal geboorten in ons land zo is teruggelopen, dat rekening er mee moet worden gehouden, dat de nieuwe generatie de vorige slechts zal vervangen. Volgens hem is het zelfs niet uitgesloten, dat het gemiddelde kindertal per gezin lager zal worden dan voor de vervanging van de vorige generatie nodig is.

In de memorie van toelichting schrijft de Minister, dat Deventer niet het hele gebied van Diepenveen nodig heeft. Wij zouden, gelet op het voorgaande, willen stellen: laat ons ook vandaag voorzichtig zijn.

In het adres van het gemeentebestuur van Diepenveen aan de Eerste Kamer van 19 oktober 1972 spreekt het op blz. 68 uit dat, indien de Eerste Kamer der Staten-Generaal het wetsontwerp verwerpt, de raad in afwachting van een toevoeging van meerbedoeld gebied aan Deventer, namelijk Colmschate, door middel van een nieuwe procedure, welke de instemming van Diepenveen zal hebben, alle medewerking zal verlenen, welke de gemeente Diepenveen behoeft om de in dat gebied reeds aangevangen stedelijke ontwikkeling voortgang te doen vinden, een en ander neer te leggen in een bilaterale afspraak, waarin de consequenties in de ruimste zin, inclusief financiering, worden geregeld. Deze afspraak ware door bemiddeling van de VNG te concipiëren. Is dit een mogelijkheid tot realisering? Kunnen beide partijen hierdoor tevreden worden gesteld?

Het kan bekend zijn, dat de fractie van de S.G.P. in het algemeen aan de overzijde steeds bezwaar heeft gemaakt tegen het opheffen van gemeenten, behalve wanneer het gemeenten betreft met een zeer klein aantal inwoners en met weinig bestuurskracht. Dit ligt toch vandaag voor ons wel heel anders. Diepenveen is een bloeiende gemeente, terwijl de bestuurskracht niets te wensen overlaat. Het is juist daarom, dat wij deze beslissing zo moeilijk vinden.

Het doornemen van de stukken en van de uitvoerige correspondentie van allerlei instanties en personen heeft mij noodzaak ter plaatse in Diepenveen eens een kijkje te gaan nemen. Ik kwam onder de indruk van dit prachtig landschappelijk natuurhistorisch gebied. Het zou zeer te betreuren zijn, wanneer dit in zijn waarde werd aangetast. Toen de motie-Voogd door de Tweede Kamer werd aangenomen was het behoud van Rande verzekerd en van bebouwing gevrijwaard. Dat ook Steenbrugge deze bescherming zou mogen genieten, kan ik onderschrijven, ook na de uitspraak van prof. dr. Westhoff van de Katholieke Universiteit te Nijmegen, die het standpunt van de consultant van de natuur- en landschapsbescherming te Overijssel volledig deelt.

Blijft dus over de bebouwing van Colmschate. In zijn gunstige ligging, aansluiting op de E 8, alsmede in de werkgelegenheid op het aangrenzende industrieterrein van Deventer ligt een oplossing voor zijn probleem.

Ik heb bij mijn bezoek ook mogen zien, dat in Diepenveen in het plan-Colmschate een complex van 950 woningen in aanbouw is en dat er nog huisvestingsmogelijkheden zijn voor enkele duizenden personen. Nu vraag ik mij af, of hierin geen mogelijkheid zit het woningprobleem van Deventer op te lossen. Is dan opheffing en verdeling van Diepenveen nog noodzakelijk?

In het schrijven van de fracties van het gemeentebestuur van Deventer van april 1973 wijzen zij op blz. 3 erop, dat uitbreiding van Deventer alleen mogelijk is op Diepenveens grondgebied. Dat zal wel niemand ontkennen, ook de inwoners van Diepenveen niet. Daarom zou een gemeenschappelijke aanpak van deze problemen de aangewezen weg zijn.

Meuleman e.a.

De Tweede Kamer heeft het desbetreffende amendement afgewezen; zij heeft een grote verantwoordelijkheid op zich genomen, maar dat is haar zaak. Zij heeft echter voor ons de weg afgesneden om voor een tussenoplossing te kiezen.

Betekent aanneming van dit wetsontwerp het onherroepelijk einde van een zelfstandig bestaan van Diepenveen? Als het wetsontwerp wordt verworpen, zal Diepenveen voorlopig rustig verder bouwen in Colmschate, ook voor de woningzoekenden in Deventer, of beter gezegd: juist voor de woningzoekenden in Deventer. Er zal een gezamenlijke weg worden geopend voor een procedure van toevoeging van Colmschate aan Deventer. Is deze weg mogelijk? Dat zou voor ons de beslissing gemakkelijk maken. Ik zou graag het antwoord van de Minister willen afwachten. Voorshands voel ik nog weinig voor de opheffing van de gemeente Diepenveen.

De Voorzitter: Bij het begin van uw betoog herinnerde u eraan, dat dit uw maidenspeech was. Vandaar, dat u onbedoeld een vergissing. Niemand spreekt hier anders dan voor zichzelf of mede Staatkundig Gereformeerde Partij. Dat is ongetwijfeld een vergissing. Niemand spreekt hier anders dan voor zich zelf of mede namens andere leden, al of niet fractiegenoten.

De heer Meuleman (S.G.P.): Ik dank u voor deze correctie.

*De vergadering wordt te 12.58 uur geschorst
en te 13.45 uur hervat.*

De Voorzitter: Met het oog op de behandeling van het aan de orde zijnde wetsontwerp stel ik, na overleg met de bewindslieden en met goedvinden van de twee sprekers, die waren ingeschreven voor de behandeling van het wetsontwerp Wijziging van de Wet Autovervoer Personen (11 319), voor, laatstgenoemd wetsontwerp af te voeren van de agenda van heden.

Daartoe wordt besloten.

De heer Van Wijk (P.S.P.): Mijnheer de Voorzitter! De opheffing van de gemeente Diepenveen is een zwaarwichtige zaak. Ik heb haar op mijn weegschaal nagewogen, en kwam uit op 9 kilo, 251 gram papier, dat mij over deze aangelegenheid heeft bereikt.

Daarvan kwam op kamerstukken 660 gram, de hoorzitting 590 gram, diversen 470 gram, de provincie 250 gram, botanie en landschap 2510 gram, Deventer 2070 gram, Diepenveen 2800 gram, 1 stuk vlakgom 1 gram. Dit papier is, door zijn omvang en door zijn inhoud, de uitdrukking van aandacht. Die aandacht is duidelijk de aandacht van velen. Die aandacht is de uitdrukking van betrokkenheid bij deze zaak. Die aandacht blijkt uit de uitgewerkte en aan ons ter hand gestelde rapporten, zoals de vele rapporten van Deventer en van Diepenveen, en de drie rapporten over natuur en landschap. Zij blijkt niet minder uit de niet aflatende bereidheid van gemeentebesturen, leden van de gemeenteraden, bestuurders van de provincie en beschermers van landschap en natuur, om ons voor te lichten en feitelijke gegevens te verstrekken.

Het kan zijn, dat dit bij grenswijzigingen altijd zo is geweest, maar mijn indruk is, dat deze aandacht toeneemt, zowel in omvang als in kwaliteit en klemmendheid. Ik zie een groot verschil in de aandacht die gebleken is bij de behandeling van de zaak-Helmond of Zeeuws-Vlaanderen, vergeleken met Alkmaar en Diepenveen-Deventer.

Deze aandacht is een factor geworden of is een factor aan het worden, die niet meer kan of mag worden miskend. Die aandacht is bestanddeel en uitdrukking van de behoefte aan wat in Amerika al sinds jaren heet participatory democracy, aan echte inspraak bij de besluitvorming over aangelegenheden, die ieders bestaan rechtstreeks en wezenlijk raken.

Die behoefte botst met de beroepsmatige verlangens van alles wat bestuur is, om naar overzichtelijke beginselen vlot te kunnen

Van Wijk

werken. Ideaal gesproken, zou men als het ware het liefst dit land indelen in vierkanten: alle grenzen recht, alle waterlopen recht – liefst gekanaliseerd – alle wegen recht, alle straten recht en alles naar mogelijkheid eenvormig. Maar de concrete mensen zijn wat ze zijn, als enkelingen en als groepen, gebonden aan, verbonden met, deel van en ingebouwd in historisch gegroeide samenhangen. Ook die samenhangen bevinden zich in een proces van ononderbroken en onomkeerbare ontwikkeling, altijd in algehele verstrengeling met alles en allen. Het uiterlijk van een boerderij of een dorp mag nog zo onveranderd blijven, maar de functie verandert: door het naderen van een stadswijk, of door het toerisme, of door de opleidingen van de kinderen, of door wat dan ook. Met de functie veranderen de mensen.

Bewust, maar gemeenlijk niet of nauwelijks bewust, verschuift het inzicht in de eigen taak en plaats, in de mogelijkheden en zelfs in de denkbaarheden. De levende werkelijkheid verlangt aanpassing, in doen en denken. Zo groeien mensen, door aanpassen en verwerken.

Dit is een natuurlijke groei; dit zijn natuurlijke veranderingen. De oorzaken mogen van buitenaf komen, maar zij worden verwerkt zonder dat wezenlijke levenselementen worden aangetast. Vertrouwde omgevingen, zowel op het platteland als in stadsbuurten, zijn zulke elementen. Zij zijn vertrouwd, er kan op hen vertrouwd worden, zij wekken vertrouwen en zelfvertrouwen en zijn elementen van levenszekerheid.

Hier ligt een groot en principieel verschil met opgedrongen veranderingen die als gewelddadige revoluties in iemands leven ingrijpen. De gevolgen daarvan kunnen rampzalig zijn, want voor natuurlijke aanpassing en verwerking is daarbij voorshands geen plaats.

Het wil mij voorkomen dat het te hoop lopen van bevolkingen van gemeenten die met opheffing worden bedreigd, mede wordt veroorzaakt door deze instinctief gevoelde gevaren en bedreigingen. Die reacties zijn verwant met de dwangverhuizingen uit oude vertrouwde woonwijken naar vreemde nieuwbouw, waar niet alleen de huurprijs een rol speelt, maar ook de ontbinding van de bestaande leefwereld.

De gebruikelijke reactie van het landsbestuur op zulke weerstanden is doorgaans, dat het bestuur het altijd veel beter weet en dat het altijd gelijk heeft. De enkelingen en groepen, die in verweer komen, krijgen zoal niet te horen dan toch te voelen, dat alles langdurig en grondig is overdacht en voorbereid, dat hun vrezen ongegrond zijn, dat zij min of meer zijn te beschouwen als bijziende analfabeten, terwijl het bestuur hoogleraren in de bestuurskunde, de stedenbouwkunde en ruimtelijke ordening in zijn dossier-herbarium kan plakken.

Dat gaat in deze zaak niet meer op, want de gemeenten Diepenveen en Deventer hebben zich zelf ook van zulke hulptroepen voorzien. Dit is bepaald geen toeval. Die rapporten zijn uitdrukking van het volwassen worden van bezwaren tegen heersende opvattingen. Zij tasten die opvattingen aan en leveren bijdragen tot het inzicht, in welke mate die opvattingen niet oordelen maar vóóroordelen zijn. Noch de heersende vooroordelen, noch de stellingen van de kritiek komen echter uit de blauwe lucht vallen. In de heersende opvattingen van thans zitten ervaringselementen ingebouwd, verstevigd met de uitkomst van veelvuldige onderzoeken gedurende langere tijd en op velerlei gebied. Maar onder en in dat alles zitten ook geloofselementen over bestuur, stedenbouw, ruimtelijke ordening, bevolkingsgroei enz. In de opvattingen van de kritiek zitten geloofselementen over bij voorbeeld de grenzen van de groei, de rol van de natuur in het leven van de mensen, de rol van milieuvertrouwdheid enz., aangevuld met en versterkt door elementen van ervaring, analyse en voorspelling, nationaal en internationaal.

Ongeveer veertig jaar geleden verscheen bij Sijthoff het hoofdwerk van Hermann Heller: Staatslehre. In dat boek weet Heller zich met voorbeeldige zorgvuldigheid vrij te maken en vrij te houden van bevooroordeeld denken. Nergens bezwijkt hij voor de verleiding om zijn gedachten over wat de staat is te laten uitwoekeren tot een geloofsleer. Echt weten laat zich bij voort-